

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-12>

УДК 379.85

ФІЛАНТУРИЗМ ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД СТАЛОГО РОЗВИТКУ

PHILANTOURISM AS A MODERN TREND OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Сеньків Мар'яна Ігорівнакандидат географічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2146-3456>**Момотюк Олександра Володимирівна**студентка,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2736-5072>**Senkiv Mariana, Momotiuks Aleksandra**

Lviv Polytechnic National University

У статті досліджується явище філантуризму та його важливість для сталого розвитку сучасного суспільства. Актуальність дослідження зумовлена зростаючою популярністю філантропії у світі, зокрема, і серед туристів. Проте філантуризм як окремий напрям туристичної галузі поки що слабо розвивається як у світі загалом, так і в Україні зокрема. До того ж, у науковій літературі відсутні чіткі підходи до його визначення, класифікації і теорій походження. Отож метою цієї статті є дослідити теоретичні аспекти розвитку філантуризму. У ході дослідження виокремлено основні теорії походження філантропічного туризму (теорія «співчуття», теорія «соціальної відповідальності» і теорія «вдячності»). Також проаналізовано відмінності між поняттями філантуризму, волонтерського та відновлювального туризму, зокрема, особливістю філантуризму є безпосереднє залучення коштів туристів у розвиток місцевої інфраструктури через відвідування місцевих закладів і здійснення благодійних внесків. З'ясовано, що філантуризм – це хороший спосіб відновлення економіки країни, особливо після пандемії Covid-19. Успішними прикладами такого відновлення є економіки таких азійських країн, як Таїланд, Філіппіни, Малайзія та ін., досвід яких варто переймати Україні.

Ключові слова: філантропія, туризм, волонтерство, тренд, сталий розвиток, Україна.

The article studies the phenomenon of philantourism and its importance for the sustainable development of modern society. The relevance of the study is due to the growing popularity of philanthropy in the world, including among tourists. However, philantourism as a separate area of the tourism industry is still developing poorly both in the world in general and in Ukraine in particular. In addition, there are no clear approaches to its definition, classification and theories of origin in the scientific literature. Therefore, the main goal of this article is to study the theoretical aspects of the development of philantourism. The study highlighted the main theories of the origin of philanthropic tourism (the theory of «social responsibility», the theory of «gratitude» and the theory of «sympathy»). Theory of «social responsibility» mentions that philanthropy has become a modern trend of businesses, which later made an impact on individuals who wanted to bring philanthropy in their daily life, including tourism. Theory of «gratitude» describes philanthropy as a «thank you» response of tourists to locals, and took place more and more often. Lastly, the theory of «sympathy» says that donations were a response to hard work of locals at low-paid jobs in the tourism industry. Differences between the concepts of philantourism, volunteer and regenerative tourism are also analyzed, especially a feature of philantourism is the direct attraction of tourists' funds to the development of local infrastructure through visiting local establishments and making charitable contributions. Philantourism is a type of travel, the main point of which is to make a positive impact on local communities and their economical state. It has been found that philantourism is a good way to restore the country's economy, especially after the Covid-19 pandemic. Successful examples of such recovery are the economies of such Asian countries as Thailand, the Philippines, Malaysia, etc., whose experience should be adopted by Ukraine.

Keywords: philanthropy, tourism, volunteering, trend, sustainable development, Ukraine.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство все більше усвідомлює проблеми нашого століття: глобальні зміни навколишнього середовища є центром багатьох дискусій у політичній та соціально-економічній сферах. Однією з галузей економіки, що найбільше впливають на сталість навколишнього середовища, є туризм. Пандемія COVID-19 дала поштовх процесу змін у баченні туризму і змінила багато аспектів подорожей людей після пандемії. Дослідження настроїв мандрівників показують зростання тенденції їхньої участі у значущих подорожах: з користю для планети та громад, з відновленням зв'язку з природою [4], з урахуванням екологічності під час планування подорожей [2]. Бажання приносити користь місцевим громадам під час подорожей є основою філантуризму, який позитивно впливає на суспільство [1]. На жаль, цей вид туризму досі є малодослідженим у світі та в Україні. Бракує чіткого визначення і класифікації філантуризму. В іноземній літературі переважно представлені успішні кейси філантуризму, натомість бракує досліджень його теоретичних основ. Це проблема, яка сповільнює сталий розвиток туризму в усіх країнах, зокрема, і в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Філантуризм є новою течією. Існуючих досліджень недостатньо для повної оцінки філантуризму та його повноцінного аналізу. З останніх публікацій можна виокремити «Дослідницьку програму з туризму та розвитку» [7] і «Філософію та гостинність в туризмі: подача та отримання» [6]. У них досліджено туризм у контексті сталого розвитку та його перехід до екологічнішого і свідомого. Проте варто зауважити, що у них філантуризм як окреме явище не розглядається, а лише згадується як одна з форм туризму, популярність якої зростатиме у наступні роки.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження теоретичних аспектів філантуризму у контексті сталого розвитку, зокрема, уточнення змісту даного поняття та його класифікація.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наш час, коли світ стикається зі складними викликами, такими, як глобальне потепління, екологічна криза, бідність та несправедливість, філантуризм може бути ефективним інструментом для підтримки здоров'я планети та зростання соціального благополуччя. Термін «philanthropy tourism» походить від англ. philanthropy – філантропія та tourism – туризм. В українській мові можна

зустріти два варіанти цього терміну: філантропічний туризм та філантуризм. Філантуризм стосується подорожей, мета яких – допомогти іншим людям, спільнотам та довкіллю. Його основна ідея – сприяння соціально-економічному та екологічному розвитку країн-реципієнтів туризму. У науковій (і не тільки) літературі зустрічаються схожі до філантуризму поняття, наприклад, волонтерський туризм (voluntourism) та відновлювальний туризм (regenerative tourism). Проте їх не можна отожднювати (табл. 1).

Філантуризм, волонтерський туризм та відновлювальний туризм є схожими, проте не однаковими поняттями. Основною відмінністю філантуризму від інших є залучення коштів туристів у місцеву інфраструктуру без фізичної праці. У випадку волонтерського туризму туристи багато часу витрачають на потреби місцевого населення, залучаються до побутового життя громади та активної фізичної праці. Те ж саме стосується відновлювального туризму, який передбачає застосування фізичної праці для очищення територій, їхнього вдосконалення. Філантуризм не передбачає фізичної праці туристів, тому вони можуть витратити увесь свій вільний час на відпочинок.

Основними принципами філантуризму є: збереження та захист природного та культурного середовища країни-реципієнта; розвиток інфраструктури та підтримка місцевих спільнот; безпека та здоров'я туристів та місцевого населення; дотримання етичних та культурних норм; відкритість та співпраця з місцевим населенням та благодійними організаціями.

Варто також зауважити, що є декілька різних напрямків і форм філантуризму, представлених на рис. 1.

Існує ряд організацій які займаються популяризацією філантуризму та допомагають туристам у пошуках дестинацій та благодійних фондів, наприклад, GVI, Responsible Travel та ін. [9; 10].

GVI займається організацією громадських проєктів та освітніх програм у громадах, які цього потребують, зокрема, в Африці, Азії та Латинській Америці. Організація пропагує сталий розвиток та збереження місцевих культур. Responsible travel займається організацією поїздок для допомоги місцевому населенню та природі шляхом мінімізації використання ресурсів, моніторингу ситуації та повної звітності після кожної подорожі. Головна мета цього проєкту – підвищити обізнаність туристів та зменшити негативний вплив туризму на

Таблиця 1

Основні підходи до розуміння волонтерського, відновлювального та філантропічного туризму

Вид туризму	Визначення
Волонтерський туризм	Це вид туристичної подорожі, основна мета якої – допомогти місцевому населенню або отримати досвід участі у різних соціальних та екологічних проєктах. Цей вид туризму, зазвичай, передбачає добровільну працю у проєктах з розвитку, охорони навколишнього середовища, соціальної допомоги, освітньому процесі тощо. Успішний кейс такого туризму – волонтерські програми від Peace Corps [5].
Відновлювальний туризм	Це вид туристичної подорожі, основна мета якої – покращення стану дестинації після її відвідування. Основна ідея відновлювального туризму полягає у тому, щоб розвивати туризм, зберігаючи природні та культурні цінності регіону, що відвідується. Передбачає екологічно чисте будівництво та енергоефективність у готелях та інших туристичних закладах, збереження історичних та культурних пам'яток, розвиток місцевої економіки та промоцію місцевої культури та традицій. Прикладом такого туризму може слугувати прибирання засмічених пляжів та парків [8].
Філантропічний туризм	Це вид туристичної подорожі, основна мета якої – позитивний вплив на економіку в місці перебування. Часто це фінансова та матеріальна допомога місцевому бізнесу, громаді. Туристи можуть брати участь у місцевих проєктах, фінансувати благодійні проєкти, віддавати свій час та зусилля, щоб допомогти місцевій громаді, взаємодіяти з місцевим населенням та пізнавати культуру і традиції регіону. Прикладом такого туризму може бути відвідування країн, що сильно постраждали від пандемії та поповнення коштами місцевих бюджетів.

Джерело: розроблено авторами

дестинації. Напрямки діяльності організації є доволі широкими: Європа, Азія, Америка, Африка, Полярні широти, Океанія та країни Карибського басейну.

Існує декілька теорій виникнення філантуризму (рис. 2).

Теорія «співчуття». Згідно з цією теорією, люди почали фінансово підтримувати благодійність, коли стали свідками експлуатації місцевого населення у туристичних районах. Це часто зустрічається у відомих мережах готелів, де значна кількість місцевого населення працює на низькооплачуваних посадах, а засновники – на управлінських. Подорожуючи, туристи стали усвідомлювати, що їхні дії можуть мати негативний вплив на місцеву культуру та природу. Бажання допомогти призвело до зростання інтересу до благодійних організацій та здійснення пожертв.

Теорія «соціальної відповідальності». Основною ідеєю філантуризму є соціальна відповідальність компаній перед середовищем, в якому вони працюють. Досить часто відомі великі компанії започатковують благодійні проєкти для допомоги місцевості та громаді, де вони працюють. Така політика

компанії впливає на суспільство, яке потім переймає цю ідею та бере її з собою в подорож. Це мотивує їх робити внесок у підтримку територій, де вони перебувають та чий ресурс використовують для власного відновлення.

Теорія «вдячності». Ця теорія стверджує, що філантуризм може бути спричинений бажанням туристів віддячити місцевості за отримані враження під час дослідження місцевої культури та природи.

У контексті сталого розвитку суспільства філантуризм є важливим інструментом, що допомагає забезпечити збалансований розвиток місцевих спільнот. Філантропія може допомогти розв'язати проблеми, які виникають внаслідок масового туризму, зокрема, екологічні проблеми, експлуатація місцевих ресурсів та культурний імперіалізм, а також відновити туризм, що постраждав внаслідок війни або пандемії. Вона дозволяє туристам зробити позитивний внесок у життя місцевого населення та природне середовище, яке вони відвідують, та долучитись до розвитку країни-реципієнта.

У зв'язку з пандемією COVID-19 особливо загострились проблеми у країнах, залежних від туристичної сфери, де значний відсоток ВВП

Рис. 1. Основні напрямки та форми філантропічного туризму

Джерело: розроблено авторами

Рис. 2. Теорії виникнення філантуризму

Джерело: розроблено авторами

припадав на туризм. За загальними фінансовими втратами Таїланд посідає перше місце у списку. Зменшення кількості відвідувачів становило 83% протягом 2020 року і країна втратила приблизно 13,54 млрд доларів (зниження на 21,9%), які могли б надійти від туризму. До пандемії та обмежень на туризм припадало близько 21% ВВП Таїланду. У досить поганому становищі опинилися і Філіппіни. Зіткнувшись з падінням числа відвідувачів на 82%, економіка країни недоотримала 9,76 млрд доларів доходу. У період до пандемії туризм приносив 25% ВВП країни. Малайзія втратила 9,08 млрд доларів, оскільки щомі-

сячна кількість відвідувачів там знизилася з 2,17 млрд у 2019 році до 361 060 у 2020-му. Макао – напрямок з найвищою часткою ВВП, отримуваною від туризму (72%). Кількість відвідувачів знизилася з 3,28 мільйона відвідувачів у 2019 році до 59 412 у 2020 році, тобто на 85%. Карибський острів Барбадос, який у 2020 році втратив близько половини свого щомісячного обсягу відвідувачів, покладається на туризм, що приносить понад 36% ВВП. На Ямайці туризм до пандемії приносив майже 35% річного ВВП, а щомісячний обсяг іноземних відвідувачів знизився на 69% у 2020 році порівняно з попереднім роком [3].

Отже, туризм є важливою складовою економіки багатьох країн. Проблеми, з якими вищевказані країни стикнулися через пандемію коронавірусу, є причиною активного розвитку у них філантуризму вже у найближчому майбутньому. Адаже після тривалого часу перебування вдома люди хочуть, щоб їхні подорожі були цінними. Вони прагнуть подорожувати та робити внесок у місцеву економіку. Країнам доцільно включати філантуризм до програм, планів, проєктів і кампаній з розвитку туристичних дестинацій. Це дозволить залучити більше коштів територіям, які найбільше цього потребують.

Висновки. Дослідження теоретичних основ філантуризму як сучасного тренду сталого розвитку є дуже актуальними і потрібними, адже дозволяють чітко визначити осно-

вні форми та напрямки цього виду туризму, причини його виникнення, можливості та переваги розвитку на певній території. Філантуризм не слід ототожнювати з волонтерським чи відновлювальним туризмом. Це окремий вид туризму, який доцільно розвивати в країнах, що найбільше постраждали від пандемії коронавірусу. Війна в Україні також є потужним фактором майбутнього розвитку філантуризму на теренах нашої держави. Філантуризм вже зараз варто включати у туристичні програми та проєкти різних територіальних рівнів, адже він не лише сприяє вирішенню проблем місцевих громад та цілих країн, а й стимулює сталий розвиток, підвищує обізнаність туристів щодо справжньої сутності та ролі туризму у вирішенні глобальних і локальних проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. 2022 Global Travel Trends Report. American Express Travel. 2022. URL: <https://www.americanexpress.com/en-us/travel/discover/get-inspired/Global-Travel-Trends>.
2. Environment. ABTA. 2021. URL: <https://www.abta.com/sustainability/environment>.
3. Giant S.O.S. Messages Are Appearing In The Sand In The Tourist Hotspots Hit Hardest By COVID-19. Next Vacay. 2021. URL: <https://youtu.be/zJECf22sfvE>.
4. Jenny Southan. Travel After 2020: New Trend Report From Globetrender X Euronews. Globetrender X Euronews. 2020. URL: <https://globetrender.com/2020/10/29/travel-after-2020-globetrender-euronews-trend-report/>
5. Peace Corps // Serve Boldly with The Peace Corps. URL: <https://www.peacecorps.gov>.
6. Philosophies of Hospitality and Tourism: Giving and Receiving (2020) Prokopis A. Christou. DOI: <https://doi.org/10.21832/CHRIST7376>.
7. Research Agenda for Tourism and Development / edited by Richard Sharpley, David Harrison, 2019.
8. Dan Beam. Being Regenerative: Your Key to Flourishing in the Future (2019). URL: <https://beaminconsult.medium.com/https-medium-com-beaminconsult-being-regenerative-f4d5b97f3f78>.
9. GVI // Volunteer Abroad Programs. URL: <https://people.gvi.co.uk/volunteer-abroad>.
10. Responsible travel // About Us. URL: <https://www.responsibletravel.com/destinations>.